

وضعیت حقوق بشر در میانمار و نحوه ارجاع آن به شورای امنیت

محسن امیدزمانی*

دیباچه

میانمار (برمه سابق) از جمله کشورهایی است که در سال ۱۹۴۸ استقلال خود را از استعمار انگلیس بازستاند. ابتدا احزاب کمونیست در این کشور قدرت را در دست گرفتند و به تدریج با بروز اختلاف در میان احزاب کمونیت و احساس خطر ارتش از برخی گروه‌های جدایی طلب، ژنرال «نی‌وین» فرمانده وقت ارتش با کنار زدن دولت غیرناظمی، اداره کشور را به طور کامل در اختیار گرفت. در این میان حدود ۳۰۰ تن از طرفداران احزاب کمونیست بازداشت و عده‌ای نیز از کشور اخراج شدند. به دنبال استقرار ثبات در کشور، انتخابات پارلمانی در سال ۱۹۶۰ برگزار شده و یک دولت غیرنظامی زمام امور را در دست گرفت. دیری نپایید که اوضاع کشور مجدداً دستخوش

* پژوهشگر ارشد حقوق بین‌الملل.

فصلنامه مطالعات بین‌المللی (ISJ)، سال پنجم، شماره ۲، پاییز ۱۳۸۷، صص ۱۰۴-۹۱.

بی‌ثباتی گردید و ارتش به فرمان ژنرال نی‌وین با احساس خطر نسبت به تجزیه کشور، مجدداً اقدام به کودتای نظامی در تاریخ ۲ مارس ۱۹۶۲ نمود. وی با در دست گرفتن کامل قدرت یک دولت سوسیالیستی اعلام و برای اداره امور کشور شورایی مرکب از افسران نظامی به نام شورای انقلاب تشکیل داد. در سال ۱۹۷۲ ژنرال نی‌وین به همراه تعداد دیگری از افسران عضو شورای انقلاب از ارتش بازنشسته گردید و حزب برنامه سوسیالیست برمه را تحت رهبری خود تأسیس نمود. متعاقب استقرار قانون اساسی جدید در سال ۱۹۷۴ ژنرال نی‌وین به عنوان رئیس‌جمهور این کشور برگزیده شد. وی در سال ۱۹۸۱ از زیاست جمهوری کناره گرفته اما رهبری حزب برنامه سوسیالیست برمه را تا سال ۱۹۸۸ به عهده داشت. با افزایش تظاهرات گروه‌ها و احزاب مختلف به ویژه حزب کمونیست برمه در سال ۱۹۸۸، ژنرال «سامونگ» از فرماندهان ارشد ارتش در تاریخ ۱۸ سپتامبر ۱۹۸۸ با انجام کودتا در این کشور، اجرای قانون اساسی را معلق نمود. وی با تشکیل شورایی به نام شورای ازس‌گیری نظم، خود را رئیس‌شورا و نخست‌وزیر کشور اعلام کرد. دولت نظامی برمه در سال ۱۹۸۹ نام این کشور را از برمه به میانمار تغییر داد و با اعلام ازس‌گیری اجرای قانون اساسی سال ۱۹۴۷، اقدام به برگزاری انتخابات سراسری پارلمانی در سال ۱۹۹۰ نمود. در این انتخابات خانم آونگ سان سوکی^(۱) رهبر حزب مجمع ملی برای دموکراسی^۱ توانست ۸۲ درصد کرسی‌های پارلمان را به دست آورد. اما دولت نظامی از پذیرش نتیجه انتخابات خودداری و بسیاری از رهبران حزب مجمع ملی برای دموکراسی از جمله رهبر آن خانم سوکی را دستگیر و راهی زندان نمود.

با جلوگیری دولت نظامی از تشکیل دولت جدید به رهبری خانم سوکی رهبر حزب مجمع ملی برای دموکراسی و دستگیری تعدادی از رهبران حزب مزبور، کشورهای غربی به ویژه امریکا و انگلیس موضوع بازگشت دموکراسی به این کشور و آزادسازی زندانیان سیاسی و در مجموع بهبود وضعیت حقوق بشر در میانمار را مطالبه

1. National League for Democracy

نموده و قطعنامه‌های متعددی را علیه دولت این کشور از تصویب مجامع بین‌المللی گذراند. این کشورها از سال ۲۰۰۶ با تلاش فراوان سعی نمودند موضوع حقوق بشر میانمار را به شورای امنیت کشانده و از طریق این شورا به اعمال فشار علیه دولت میانمار بپردازند.

نگارنده به لحاظ اهمیت موضوع و نظر به ضرورت آگاهی از چگونگی تعامل کشورهای غربی با وضعیت حقوق بشر کشورها و نحوه طرح وضعیت حقوق بشر میانمار در شورای امنیت، فرآیند تدریجی تحولات منجر به ارجاع موضوع مزبور به شورا را در دو بخش جداگانه مورد توجه و بررسی قرار داده است.

الف - طرح وضعیت حقوق بشر میانمار در مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر

پیروزی حزب خانم آن سان سوکی در انتخابات پارلمانی سال ۱۹۹۰ و عدم پذیرش نتیجه این انتخابات توسط دولت میانمار موجب شد تا مجمع عمومی سازمان ملل متحد در تاریخ ۱۷ دسامبر ۱۹۹۱ اولین قطعنامه را درخصوص اوضاع سیاسی میانمار صادر نماید. مهم‌ترین بند قطعنامه مزبور تقاضا برای بازگشت دموکراسی به کشور میانمار بود.^(۲) متعاقباً کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل با صدور قطعنامه‌ای در تاریخ ۳ مارس ۱۹۹۲ اقدامات دولت میانمار درخصوص بازداشت فعالان سیاسی را محکوم و گزارشگر ویژه‌ای را برای برقراری ارتباط مستقیم با دولت، مردم، رهبران سیاسی و سایر اقشار جامعه میانمار به منظور تهیه گزارش از وضعیت حقوق بشر در این کشور تعیین نمود.^(۳)

با توجه به استمرار حاکمیت نظامیان در میانمار مجمع عمومی سازمان ملل متحد از سال ۱۹۹۱ تا پایان سال ۲۰۰۷ (به مدت ۱۶ سال) هر ساله مبادرت به صدور قطعنامه علیه دولت میانمار نمود. در این قطعنامه‌ها از اوضاع حقوق بشر در این کشور ابراز نگرانی شده و از دبیرکل سازمان ملل متحد خواسته شده است تا با اعزام نماینده خود به میانمار گزارش‌هایی را در رابطه با وضعیت حقوق بشر آن کشور تهیه و به مجمع

عمومی ارائه دهد. همچنین کمیسیون سابق حقوق بشر از سال ۱۹۹۲ به بعد ضمن تصویب قطعنامه‌های متعدد علیه میانمار، اعزام گزارشگر ویژه به این کشور را نیز در دستورکار قرار داد. درخواست آزادی خانم آن سان سوکی، بازگشت دموکراسی به این کشور، برقراری گفتگو با مقامات دولتی، توجه به وضع زندانیان سیاسی، ابراز نگرانی از عدم وجود آزادی احزاب و جلوگیری از برگزاری اجتماعات و وجود شکنجه و قتل در زندان‌ها و اعمال خشونت و تبعیض علیه اقلیت‌ها از جمله موارد مهمی بود که در قطعنامه‌های صادره از کمیسیون حقوق بشر وقت به آنها اشاره می‌گردید.

در همین راستا مجمع عمومی سازمان ملل متحد در چهل و هشتمین اجلاسیه سالانه خود در سال ۱۹۹۳ به هنگام تصویب قطعنامه^(۴) علیه دولت میانمار به قطعنامه کمیسیون حقوق بشر مورخ ۱۰ مارس ۱۹۹۳^(۵) اشاره و از دبیرکل برای اجرای قطعنامه در حال تصویب خود استمداد خواست. براساس درخواست مزبور دبیرکل می‌بایستی گزارش اقدامات خود درخصوص وضعیت حقوق بشر در میانمار را در سال ۱۹۹۴ به مجمع عمومی ارائه دهد. از این تاریخ به بعد با توجه به قطعنامه‌های صادره دبیرکل موظف گردید که هر ساله گزارشی را درخصوص وضعیت حقوق بشر در میانمار همزمان به مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر (و از سال ۲۰۰۶ به شورای حقوق بشر) ارائه دهد. با ممانعت دولت میانمار از پذیرش نماینده ویژه دبیرکل و همچنین گزارشگر ویژه حقوق بشر در سال ۲۰۰۳ فشار کشورهای غربی علیه میانمار از شدت بیشتری برخوردار شد. به طوری که با حمایت این کشورها مجمع عمومی قطعنامه‌ای^(۶) را علیه وضعیت حقوق بشر در میانمار تصویب نمود که برای اولین بار در آن به تعدادی از کنوانسیون‌های بین‌المللی از جمله کنوانسیون منع و مجازات نسل‌کشی، کنوانسیون‌های ژنو ۱۹۴۹ و قطعنامه ۱۴۶۰ صادره از سوی شورای امنیت^(۷) درخصوص کودکان و درگیری‌های مسلحانه اشاره گردیده بود. قطعنامه مزبور همچنین برای اولین بار از نقض سیستماتیک حقوق بشر در کشور میانمار ابزار نگرانی کرد.

در سال ۲۰۰۴ مجمع عمومی با صدور قطعنامه‌ای^(۸) ضمن اشاره به قطعنامه‌های

شماره ۱۴۶۰ و ۱۵۳۹^(۹) شورای امنیت در مورد کودکان و درگیری‌های مسلحانه را مورد توجه قرار داده و مجدداً بر نقض سیستماتیک حقوق بشر در میانمار تأکید کرد. در سال ۲۰۰۵ نیز مجمع عمومی در راستای صدور قطعنامه‌های هرساله علیه میانمار، مبادرت به صدور قطعنامه‌ای کرد که در ضمن آن تعداد دیگری از قطعنامه‌های شورای امنیت شامل قطعنامه ۱۳۲۵ مورخ ۳۱ اکتبر ۲۰۰۰ درخصوص زنان، صلح و امنیت، قطعنامه ۱۲۶۵ مورخ ۱۷ سپتامبر ۱۹۹ و قطعنامه شماره ۱۲۹۶ مورخ ۱۲ آوریل ۲۰۰۰ درخصوص غیرنظامیان و درگیری‌های مسلحانه و قطعنامه ۱۶۱۲ مورخ ۲۶ جولای ۲۰۰۵ درخصوص کودکان و درگیری‌های مسلحانه مورد توجه قرار داده شد.

ب - ارجاع تدریجی وضعیت حقوق بشر در میانمار به شورای امنیت

در تاریخ ۱۶ دسامبر ۲۰۰۵ شورای امنیت به دنبال درخواست دولت آمریکا^(۱۰) از دبیرخانه سازمان ملل مبنی بر ضرورت برگزاری جلسه توجیهی درخصوص وضعیت میانمار، اولین جلسه خود را در ارتباط با موضوع حقوق بشر در این کشور برگزار کرد. در این جلسه ابراهیم قنبری نماینده ویژه دبیرکل در امور میانمار وضعیت انسانی در این کشور را اضطراری^۱ عنوان کرد.^(۱۱) در جلسه مزبور آمریکا و کشورهای اروپایی برخلاف نظر کشورهای چین، روسیه و ژاپن که موضوع میانمار را صرفاً حقوق بشری ارزیابی کرده و با گنجاندن آن در دستورکار شورا^۲ مخالفت نمودند، وضعیت این کشور را به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت و ثبات منطقه‌ای تلقی کرده و خواستار گنجاندن موضوع وضعیت حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت گردیدند. با مخالفت شدید چین و روسیه نسبت به گنجاندن موضوع حقوق بشر میانمار در دستورکار شورای امنیت، کشورهای غربی در رسیدن به هدف خود در این ارتباط بازماندند.^(۱۲)

به دنبال تشدید تنش‌ها و درگیری‌ها در میانمار و متعاقب سفر ابراهیم قنبری به

1. Humanitarian Emergency
2. Security Council Agenda

میانمار که از تاریخ ۱۸ لغایت ۲۰ ماه می ۲۰۰۶ پس از قریب به گذشت ۲ سال صورت پذیرفت، اعضای شورای امنیت به ویژه امریکا و کشورهای اروپایی خواستار برگزاری دومین جلسه توجیحی درخصوص وضعیت میانمار گردیدند. در همین رابطه جان بولتون سفیر وقت امریکا در سازمان ملل ابتدا در تاریخ اول سپتامبر ۲۰۰۶ با ارسال نامه‌ای به ریاست وقتی شورای امنیت، ضرورت تشکیل جلسه شورا به منظور بررسی وضعیت حقوق بشر در میانمار مورد تأکید قرار داده و خواستار گنجاندن موضوع حقوق بشر این کشور به صورت رسمی در دستورکار شورای امنیت گردید. در پی ارسال نامه اولیه، جان بولتون مجدداً در تاریخ ۱۵ سپتامبر ۲۰۰۶ نامه دیگری را برای رئیس وقت شورای امنیت ارسال نمود.^(۱۳) در این نامه با ابراز نگرانی نسبت به وخیم‌تر شدن وضعیت حقوق بشر و شرایط بشردوستانه در میانمار و ذکر موارد متعددی از نقض حقوق بشر در این کشور، توضیح فوری مقامات دبیرخانه و تشکیل جلسه شورا و گنجاندن موضوع وضعیت حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت با توجه به مخاطره افتادن حفظ صلح و امنیت بین‌المللی درخواست شده بود.^(۱۴) شورای امنیت در بعدازظهر همان روز (۱۵ سپتامبر ۲۰۰۶) جلسه‌ای به همین منظور برگزار و موضوع گنجاندن موضوع وضعیت حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت را مورد بحث و تبادل نظر قرار داد. نماینده چین در مخالفت با درخواست امریکا اعلام نمود که براساس منشور ملل متحد تنها مواردی که صلح و امنیت بین‌المللی را تهدید می‌کند می‌تواند در دستورکار شورا قرار گیرد. وی تصریح نمود که اگر موضوعاتی چون حقوق بشر بخواهد در دستورکار شورا قرار گیرد به ناچار همه کشورهایایی که با چنین موضوعاتی درگیر هستند، می‌توانند در دستور قرار شورا بگیرند که یک امر نامعقول به حساب می‌آید.^(۱۵) در پایان جلسه مزبور بر روی موضوع فوق (گنجاندن وضعیت حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت) رأی‌گیری به عمل آمد که با ۱۰ رأی مثبت و ۴ رأی منفی (چین، روسیه، قطر و کنگو) و ۱ رأی ممتنع تانزانیا به تصویب رسید.^(۱۶) اتخاذ چنین تصمیمی از سوی شورای امنیت موجب شد تا بحث میانمار از

این پس در دستورکار شورای امنیت قرار گیرد و در فواصل مختلف به آن پرداخته شود. با قرار گرفتن موضوع حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت، راه برای طرح قطعنامه علیه این کشور در شورا فراهم گردید. در همین ارتباط دو کشور انگلیس و امریکا در تاریخ ۱۲ ژانویه ۲۰۰۷ پیش‌نویس قطعنامه‌ای^(۱۷) را به شورا ارائه دادند که با ونوی چین و روسیه به تصویب نرسید.^(۱۸) در پی تظاهرات مانک‌ها و سایر اقلشار مردم در میانمار و برخورد نیروهای امنیتی با مخالفین در تاریخ ۲۰ سپتامبر ۲۰۰۷، شورای امنیت تحت تأثیر تلاش زیاد امریکا و انگلیس بار دیگر درخصوص تحولات به وجود آمده در میانمار، موضوع حقوق بشر در این کشور را مجدداً مورد توجه قرار داد. کشورهای مزبور با کمک سایر کشورهای همفکر در شورای امنیت سعی نمودند با ارائه پیش‌نویس قطعنامه‌ای متضمن اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه میانمار در تاریخ ۲۷ سپتامبر ۲۰۰۷، نظر سایر کشورها از جمله چین و روسیه را به صدور قطعنامه‌ای از سوی شورای امنیت جلب نمایند. اما این امر با مخالفت چین و روسیه مواجه شد، به طوری که کشورهای مزبور از تصویب قطعنامه علیه میانمار ناامید گردیدند.^(۱۹) نماینده دائم چین در جلسه شورای امنیت پیرامون موضوع فوق‌الذکر اعلام نمود که تحریم‌های اقتصادی ابزار مؤثری برای بهبود اوضاع حقوق بشر در میانمار به حساب نمی‌آید. وی همچنین اعزام پائولوسرگی پین هیرو گزارشگر ویژه شورای حقوق بشر در امور میانمار را که از سال ۲۰۰۳ موفق به بازدید این کشور سفر نماید را خواستار گردید.^(۲۰)

در تاریخ ۵ اکتبر ۲۰۰۷ شورای امنیت به منظور استماع گزارش سفر ابراهیم قنبری مجدداً جلسه‌ای را برگزار نمود و مقرر گردید جلسه دیگری به منظور بحث و بررسی بپیرامون موضوع در تاریخ ۱۱ اکتبر ۲۰۰۷ برگزار نمود و اعضا موافقت کردند که رئیس شورا بیانیه‌ای برای اولین بار تحت عنوان «بیانیه ریاست» درخصوص تحولات میانمار صادر نماید.^(۲۱) بیانیه مزبور به اجلاس ویژه شورای حقوق بشر که در تاریخ ۲ اکتبر ۲۰۰۷ قطعنامه‌ای علیه میانمار به تصویب رسانده بود اشاره و ضمن حمایت از مأموریت نماینده ویژه دبیرکل و تقاضا برای آزادی قریب‌الوقوع تماتمی زندانیان

سیاسی از جمله خانم سوکی، از دولت میانمار خواست که شرایط لازم را برای گفتگوی واقعی بین رهبران احزاب و دولت فراهم آورد. در این بیانیه همچنین از برخی اقدامات دولت میانمار استقبال گردید. با ادامه تنش‌ها در میانمار شورای امنیت اقدام به صدور یک «بیانیه مطبوعاتی» درخصوص تحولات این کشور در تاریخ ۱۴ نوامبر ۲۰۰۷ نمود.^(۳۲) در بیانیه مزبور انجام انتظارات شورای امنیت مصرحه در بیانیه ریاست شورا (۱۱ اکتبر ۲۰۰۷)، متضمن آزادی قریب‌الوقوع تمامی زندانیان سیاسی و ایجاد شرایط لازم برای گفتگو بین رهبران احزاب و دولت مورد تأکید قرار گرفته و از مأموریت نماینده ویژه دبیرکل در میانمار حمایت به عمل آمد. این بیانیه همچنین بر همکاری کامل دولت با مأموریت ابراهیم قنبری تأکید کرده و از اعضای آ.سه. آن درخواست نمود که از انتقال مسالمت‌آمیز به سمت دموکراسی و مأموریت حسن نیت سازمان ملل در میانمار حمایت نمایند. در تاریخ ۱۷ ژانویه ۲۰۰۸ شورای امنیت مجدداً «بیانیه مطبوعاتی» راجع وضعیت میانمار صادر نمود.^(۳۳) در این بیانیه آمده است که اعضای شورا موضوع میانمار را در حضور نماینده ویژه دبیرکل مورد بحث و تبادل نظر قرار داده و حمایت خود را از ادامه تلاش‌های وی اعلام کردند. همچنین اعضا ضمن ابراز تأسف از روند کند پیشرفت در اجرای بیانیه ریاست مورخ ۱۱ اکتبر ۲۰۰۷ و درخواست مراجعت مجدد ابراهیم قنبری فرستاده ویژه دبیرکل به میانمار، بر اجرای مفاد بیانیه مزبور تأکید نمودند.

نگاهی به عملکرد شورای امنیت در خصوص وضعیت حقوق بشر در میانمار گویای این امر است که اولاً این شورا با زمینه‌سازی‌های گسترده و ارتباط دادن موضوع حقوق بشر این کشور با حقوق بشردوستانه توانسته وضعیت حقوق بشری در میانمار را در دستورکار خود قرار دهد که این امر به خودی خود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. ثانیاً اینکه شورای امنیت پس از قرار دادن موضوع در دستورکار خود نتوانسته است تاکنون قطعنامه‌ای را علیه میانمار براساس ارتباط با موضوع حقوق بشر این کشور با تهدید صلح و امنیت بین‌المللی به تصویب برساند و آنچه تاکنون انجام گرفته است

تنها صدور یک بیانیه ریاست و دو بیانیه مطبوعاتی بوده است. این امر نشان می‌دهد که ارجاع موضوع حقوق بشری کشورها به شورای امنیت و متعاقباً صدور قطعنامه علیه آنها حتی در وخیم‌ترین وضعیت‌ها بسیار دشوار خواهد بود.

با این وجود به نظر می‌رسد با توجه به قرار گرفتن موضوع حقوق بشر میانمار در دستورکار شورای امنیت، هر از گاهی شورای مزبور با تحولات و تنش‌های جدید در این کشور اقدام به صدور چنین بیانیه‌هایی نموده و در صورت اعمال فشار برخی قدرت‌ها نهایتاً قطعنامه‌هایی را ولو به صورت خیلی کم‌رنگ صادر نماید. باید توجه داشت که استفاده از اهرم فشار شورای امنیت برای اعمال فشار بر کشورها در دوران پس از جنگ جهانی دوم مورد توجه و انتقاد محافل سیاسی و حقوقی در دنیا بوده و قطعنامه‌های ارائه‌شده غالباً تحت تأثیر وتوی کشورهای رقیب کمتر به مرحله تصویب می‌رسید. این روند تا سال ۱۹۹۰ استمرار یافته به طوری که شورای امنیت به ندرت در مسائل حقوق بشری وارد می‌شد. اما از زمان پایان جنگ سرد تاکنون، شورای امنیت به صورت گسترده در مسائل مربوط به حقوق بشردوستانه دخالت نموده است. شورا طی این سال‌ها علاوه بر مداخله حقوق بشردوستانه در کشورهای نظیر عراق، سومالی، رواندا، یوگسلاوی سابق و همچنین در واکنش به آنچه نقض‌های فاحش حقوق بشر در نامیبیا، آنگولا، السالوادور کامبوج، موزامبیک عنوان گردیده است^(۴) قطعنامه‌های متعددی را که متضمن اعمال مجازات‌های تجاری، اقتصادی و سیاسی بر اساس فصل هفتم منشور ملل متحد و اقدام به استفاده از زور و نیروی قهریه به دلیل وضعیت‌های حاصله از شرایط داخلی این کشورها از جمله هجوم آوارگان به مرزهای بین‌المللی و یا تهدید شدن جان انسان‌ها بر اثر جنگ‌های داخلی به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت بین‌المللی صادر نموده است.

دستاورد

شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال‌های پس از جنگ سرد با تفسیر موسعی که از منشور ملل متحد در ارتباط با ماهتی و گستره تهدیدات علیه صلح و امنیت بین‌الملل به عمل آورده، توجیهاتی را برای مشروعیت بخشیدن به مداخلات حقوق بشردوستانه و حتی حقوق بشری خود در طی این سال‌ها براساس فصل هفتم منشور ارائه داده است. زیرا ماده ۲ منشور ملل متحد (بند ۴ و ۷) بر منع توسل به زور و حتی عدم دخالت سازمان ملل در اموری که اساساً در صلاحیت داخلی دولت‌ها می‌باشد، تأکید دارد. از این رو اقدامات و مداخلات حقوق بشری شورا در طی این سال‌ها درخصوص آوارگان، سرکوب گسترده مردم، گرسنگی و قحطی و دموکراسی با تلقی موارد مزبور به عنوان تهدید علیه صلح و امنیت بین‌المللی انجام پذیرفته و در واقع با اقرار دادن این اقدامات ذیل فصل هفتم منشور، از صلاحیت داخلی کشورهای عضو خارج نموده است. درخصوص وضعیت حقوق بشر در میانمار نیز قصد شورا دنبال کردن همین رویه بوده است. اما با توجه به اینکه بحث‌های حقوق بشری میانمار و ارتباط دادن آن با صلح و امنیت بین‌المللی در شرایط جدیدی که روسیه و چین از موقعیت برتری نسبت به سال‌های گذشته برخوردار شده‌اند بسیار سخت می‌نمود، ضرورت داشت ابتدا آمادگی‌های لازم در سطح افکار عمومی کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در این خصوص فراهم گردد. از این رو زمینه‌سازی برای ارجاع موضوع حقوق بشر در میانمار به شورای امنیت ابتدا در قطعنامه مصوب مجمع عمومی سال ۲۰۰۳ صورت گرفت. اشاره به قطعنامه ۱۴۶۰ شورای امنیت درخصوص کودکان و درگیری‌های مسلحانه و تعدادی از کنوانسیون‌های بین‌المللی از جمله کنوانسیون منع و مجازات نسل‌کشی و کنوانسیون‌های ژنو ۱۹۴۹ و درج عبارت نقض سیستماتیک حقوق بشر در کشور میانمار برای نخستین بار در قطعنامه مزبور نقطه شروعی برای ارتباط دادن مسائل حقوق بشری میانمار به مباحث صلح و امنیت بین‌المللی و مالاً مداخله حقوق بشری در این کشور بود. در همین رابطه قطعنامه مصوب مجمع عمومی در سال ۲۰۰۴ نیز به تعداد بیشتری از قطعنامه‌های شورای امنیت

شامل قطعنامه‌های شماره ۱۳۲۵، ۱۲۶۵، ۱۲۹۶، ۱۶۱۲ به ترتیب درخصوص زنان، صلح و امنیت، غیرنظامیان و درگیری‌های مسلحانه و کودکان و درگیری‌های مسلحانه اشاره گردید. ارتباط دادن موضوع حقوق بشر در میانمار با قطعنامه‌های مزبور که مشخصاً به مسائل صلح و امنیت بین‌المللی مربوط می‌شود، گام بلندی در جهت آماده‌سازی اذهان جامعه بین‌المللی برای ورود شورای امنیت به وضعیت حقوق بشر در میانمار به حساب می‌آید. در واقع با فراهم شدن شرایط مناسب در طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۶ در سطح مجمع عمومی و جامعه بین‌الملل، اعضای مؤثر شورای امنیت موفق شدند نهایتاً در ماه سپتامبر ۲۰۰۶ وضعیت حقوق بشر در میانمار را در دستورکار شورای امنیت قرار دهند. قرار گرفتن موضوع حقوق بشر در میانمار در دستورکار شورای امنیت که علی‌رغم مخالفت چین و روسیه صورت پذیرفت، عزم جدی شورا برای تهدید تلقی کردن وضعیت حقوق بشر در میانمار علیه صلح و امنیت بین‌المللی و منطقه‌ای به نمایش گذاشت. به طوری که در مدت نزدیک به گذشت دو سال از این تحول، شورا توانست با استفاده از برخی وقایع حقوق بشری در این کشور به صدور چند بیانیه مبادرت نموده^(۲۵) و حتی در جهت صدور قطعنامه نیز گام‌هایی بردارد. ارجاع موضوع حقوق بشر در میانمار به شورای امنیت اگرچه به عنوان یک موفقیت برای شورا به حساب می‌آید، اما اساساً با استمرار مخالفت چین و روسیه با هرگونه صدور قطعنامه تنبیهی اعم از اعمال تحریم‌های بین‌المللی و یا استفاده از زور علیه دولت این کشور، عملاً نتایج ملموسی برای اعمال فشار بیشتر بر میانمار به دنبال نخواهد داشت. مخالفت چین و روسیه با گنجاندن وضعیت حقوق بشری در میانمار در دستورکار شورای امنیت گویای این است که این کشورها از باز شدن مجدد آشکار باب مسائل حقوق بشری در شورای امنیت ناخشنود می‌باشند به ویژه آنکه این حربه ممکن است عنداللزوم علیه خود این کشورها نیز به کار گرفته شود. با این وجود نفس تحقق چنین رهیافتی از سوی شورا به عنوان یک موفقیت برای شورا به شمار می‌رود و می‌تواند حتی دستمایه‌ای برای به‌کارگیری رهیافت مزبور در موارد مشابه قرار گیرد. اگرچه استمرار آن با مشکلات جدی نیز روبرو خواهد بود. ❖

پی‌نوشتها:

۱. آونگ سان سو کی فرزند ژنرال آونگ سان رهبر استقلال برمه می‌باشد که در سال ۱۹۴۷ مورد سوءقصد قرار گرفت و کشته شد. خانم سوکی دوران تحصیلات عالی را در خارج از کشور به سر برده و پس از مراجعت به کشورش به صورت فعال وارد عرصه سیاسی گردید. وی در تاریخ ۲۴ سپتامبر سال ۱۹۸۸ حزب مجمع ملی برای دموکراسی را تأسیس و دبیرکلی این حزب را برعهده گرفت. حزب خانم سوکی در انتخابات پارلمانی ۱۹۹۰ به پیروزی رسید ولی از رسیدن به قدرت بازماند. وی تاکنون چندین جایزه حقوق بشری از جمله جایزه صلح نوبل (۱۹۹۱) را دریافت کرده است. خانم سوکی از سال ۱۹۹۰ تاکنون به طور متناوب در زندان و بازداشت خانگی بوده است.

2. A/RES/46/17/Dec/1991

3. E/CN.4/RES/1992/58 (3 March 1992) establishing the mandate of a Special Rapporture on human rights in Myanmar.

4. A/RES/48/15

5. E/1993/23

6. A/RES/58/247

7. S/RES/1460-30 January 2003

8. A/RES/59/263

9. S/RES/1539-22 April 2004

۱۰. در تاریخ ۱۸ می ۲۰۰۵ سنای امریکا قطعنامه‌ای را تصویب نمود که از دولت امریکا تقاضا می‌کرد که برای تصویب یک قانون الزام‌آور غیرتنبیهی علیه میانمار به منظور اعمال فشار بر دولت این کشور جهت همکاری با سازمان ملل برای برقراری آشتی ملی تلاش نماید. تحریم‌های اقتصادی یک‌جانبه امریکا علیه میانمار نیز در این سال برای مدت یک‌سال تمدید نمود.

11. The Security Council had its first ever briefing on Myanmar on 16 December 2005 after the US requested an official briefing from the UN Secretariat

on the situation in Myanmar. At this briefing by Gambari, which the UN Secretary-General attended, the situation in Myanmar was described as a humanitarian emergency.

12. China's Ambassador Wang Guangya told the procedural meeting, in which no member has the right to veto, that neither Myanmar's neighbours nor most Asian countries recognize the situation in the country as any threat to regional peace and security.

13. S/2006/742

14. As those conditions threatened to have a destabilizing impact on the region, the United States requested that the situation be placed on the Council's agenda.

15. Representative of China in his statement for inclusion of Myanmar on the Council's agenda said that only threats to international peace and security according to the United Nations Charter warranted inclusion on the Council's agenda. If other issues, such as human rights, were also considered for inclusion, any country facing similar issues could be inscribed on the agenda as well, which was "preposterous". Few countries in the region thought the situation in Myanmar was a threat to peace and security and the fact that some countries from over the ocean thought otherwise was a far cry from reality.

16. SC/8832-15 September 2006

17. S/2007/14-12 January 2007

۱۸. در پیش‌نویس قطعنامه به تعدادی از قطعنامه‌های شورای امنیت شامل قطعنامه‌های ۱۳۲۵ مورخ ۳۱ اکتبر ۲۰۰۰ در خصوص زنان، صلح و امنیت، قطعنامه ۱۲۶۵ مورخ ۱۷ سپتامبر ۱۹۹۹ و قطعنامه شماره ۱۲۹۶ مورخ ۱۲ آوریل ۲۰۰۰ در خصوص غیرنظامیان و درگیری‌های مسلحانه و قطعنامه شماره ۱۶۱۲ مورخ ۲۶ جولای ۲۰۰۵ در خصوص کودکان و درگیری‌های مسلحانه و قطعنامه مصوب مجمع عمومی (A/RES/61/232) در ماه دسامبر سال ۲۰۰۶ اشاره و بر ضرورت همکاری جدی دولت میانمار با دبیرکل سازمان ملل و سایر مکانیسم‌های بین‌المللی تأکید شده بود.

۱۹. در تاریخ ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۷ آمریکا تحریم‌های یک‌جانبه خود علیه میانمار را تشدید

و اتحادیه اروپا در تاریخ ۳ اکتبر ۲۰۰۷ تحریم‌های را علیه این کشور به تصویب رساند.

۲۰. گزارشگر ویژه شورای حقوق بشر در امور میانمار توانست پس از ۴ سال در تاریخ

۱۱ نوامبر ۲۰۰۷ به این کشور سفر نماید.

21. S/PRS/2007/37 -11 October 2007

22. SC/9171 - 14 November 2007

23. Security Council SC/9228 - 17 January 2008.

24. Human Rights Diplomacy, Rein Mullerson, First published 1997 by Routledge, 11 New Fetter Lane, London p. 166.

۲۵. شورا تاکنون دو بیانیه مطبوعاتی و یک بیانیه ریاست در خصوص وضعیت حقوق

بشر در میانمار صادر نموده است.